

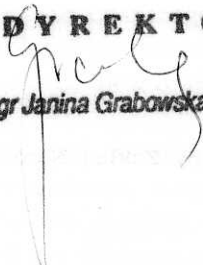
MUZEUM STUTTHOF W SZTUTOWIE

Stutthof

ZESZYTY MUZEUM

3

DYREKTOR

mgr Janina Grabowska-Chalka

WROCLAW · WARSZAWA · KRAKÓW · GDAŃSK
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO

1979

ROZDZIAŁ I

GENEZA OBOZU KONCENTRACYJNEGO STUTHOF NA TLE
HITLEROWSKICH PRZYGOTOWAŃ W GDAŃSKU DO WOJNY
Z POLSKĄ

PRZYGOTOWANIA NIEMIEC HITLEROWSKICH DO WOJNY Z POLSKĄ

Sprawa Polski w polityce Hitlera wysuwała się na pierwszy plan już od momentu objęcia przez niego urzędu kanclerskiego. Manewr dyplomatyczny, jakim było podpisanie w roku 1934 deklaracji pomiędzy Polską a Niemcami o niestosowaniu przemocy spowodował, że sanacyjny rząd nie dostrzegał zagrożenia swej niepodległości ze strony zachodniego sąsiada. Ten zaś do lutego 1939 roku czynił wszystko, aby prawdziwe jego zamiary w stosunku do Polski nie zostały przedwcześnie ujawnione. Znane były tylko nielicznej grupie osób ze ścisłego kierownictwa Trzeciej Rzeszy¹.

Dnia 3 kwietnia 1939 roku Hitler przekazał Sztabowi Generalnemu dyrektywę do opracowania planu agresji na Polskę. Opracowany przez Sztab Generalny plan agresji otrzymał kryptonim „Fall Weiss”². Zakładał on zaatakowanie Polski od zachodu, południa i północy. Założenia przekazanych Sztabowi dyrektyw przedstawił Hitler na tajnej naradzie wyższych dowódców wermachtu w dniu 23 maja 1939 roku³. W czasie tej narady przyznał, że Gdańsk jest tylko pretekstem do zaatakowania Polski, potrzebnym do odciągnięcia uwagi Zachodu od właściwego celu agresji na Polskę, jakim było uzyskanie nowej „przestrzeni życiowej” na Wschodzie, przestrzeni, która była potrzebna do stworzenia „tysiącletniej” Rzeszy niemieckiej. W czasie narady Hitler zapowiedział, że „nie może być mowy o oszczędzaniu Polski i pozostaje w mocy decyzja: zaatakować Polskę przy pierwszej dogodnej sposobności”⁴.

Przygotowaniem odpowiedniego momentu do agresji na Polskę na arenie międzynarodowej zajęło się Ministerstwo Spraw Zagranicznych

¹ Hitler na naradzie w dniu 5 XI 1937 r. w obecności ścisłego kierownictwa Trzeciej Rzeszy uzasadnił konieczność uzyskania „przestrzeni życiowej” na Wschodzie; zachowała się notatka z narady sporządzona 10 XI 1937 r. przez ppłk. F. Hossbacha.

² Plan ten szczegółowo omawia B. Czarnecki, *Fall Weiss, z genezy hitlerowskiej agresji przeciwko Polsce*, Warszawa 1961.

³ W dniu 16 VI 1939 roku naczelny dowódca wojsk lądowych Niemiec, gen. Brauchitsch, wydał wytyczne dotyczące między innymi zajęcia Gdańska — B. Czarnecki, *op. cit.*, s. 119.

⁴ Cz. Madajczyk, *op. cit.*, t. I, s. 21.

Rzeszy. Natomiast przygotowanie aktów dywersji i prowokacji powierzono Reichsfürerowi SS i szefowi policji niemieckiej Himmlerowi. Opracowany i częściowo zrealizowany plan prowokacji był wykorzystany przez dyplomację i propagandę hitlerowską do uzasadnienia agresji na Polskę przed światową opinią publiczną⁵.

Uważając tak przygotowania militarne, jak i dyplomatyczne za wystarczające, Hitler wyznaczył termin rozpoczęcia działań wojennych przeciwko Polsce na 26 sierpnia 1939 roku. Kilka dni wcześniej, na spotkaniu z wyższymi dowódcami jednostek przewidzianych do ataku na Polskę, w dniu 22 sierpnia 1939 roku w Obersalzbergu, powiedział między innymi: „Decyzja zaatakowania Polski zapadła [...]. Wydałem rozkaz i każe rozstrzelać każdego, kto wyrazi choć słowo krytyki, że cel wojny polega nie tylko na osiągnięciu pewnej linii, lecz na fizycznym zniszczeniu przeciwnika. Dlatego trzymam w pogotowiu na razie tylko na wschodzie — moje jednostki «trupich główek»⁶ z rozkazem, aby bez litości i zmiłowania zabijały wszystkich mężczyzn, kobiety i dzieci polskiego pochodzenia i polskiej mowy. Tylko w ten sposób zdobędziemy przestrzeń życiową, której potrzebujemy [...]. Polskę wyludni się i osiedli Niemcami”⁷.

Na naradzie w Obersalzbergu Hitler ujawnił, że celem wojny z Polską jest, oprócz zajęcia ziem polskich, także fizyczna zagłada narodu polskiego. Przygotowania do eksterminacji Polaków prowadzone były przez Trzecią Rzeszę równoległe z przygotowaniem wojskowymi. Przygotowaniami do fizycznej eksterminacji ludności polskiej kierował Himmler wraz z szefem policji bezpieczeństwa Reinhardem Heydrichem. Współpracował z nimi szef Abwehry Wilhelm Canaris⁸.

W Centrali Służby Bezpieczeństwa SS (Sicherheitsdienst — w skrócie SD) w Berlinie 22 maja 1939 roku utworzono specjalny referat — Centralę II P (Zentralstelle II Polen). Miał on za zadanie przygotowanie spisów⁹ Polaków, których w pierwszej kolejności po zajęciu Polski przez wojska niemieckie należało aresztować. Następnie część aresztowanych miała być stracona bez sądu, pozostałych należało osadzić w obozach

⁵ Problem ten został dokładnie przedstawiony przez polską historiografię: K. Grünberg, *op. cit.*, s. 140 i n.; M. Cygański, *op. cit.*, s. 117 i n.; H. Trocka, *op. cit.*, s. 129 i n.; A. Ramme, *Służba bezpieczeństwa SS*, Warszawa 1975, s. 113.

⁶ Czyli oddziały Totenkopfverbände. Jeden batalion tej formacji włączony został do SS-Heimwehr Danzig i brał udział w walkach w Gdańsku i na Pomorzu Gdańskim, pozostałe 3 pułki pod dowództwem Theodora Eickego w sile 7400 esesmanów działały na południu Polski. Dokładny wykaz jednostek podają: K. Grünberg, *op. cit.*, s. 414. M. Cygański, *op. cit.*, s. 157, R. Majewski, *op. cit.*, s. 56 i n.

⁷ Cyt. za: D. Steyer, *op. cit.*, s. 43 oraz A. Eisenbach, *op. cit.*, s. 129.

⁸ Szczegółowe omówienie przygotowań dają: K. Grünberg, *op. cit.*, s. 145; M. Cygański, *op. cit.*, s. 128; A. Ramme, *op. cit.*, s. 114; R. Majewski, *op. cit.*, s. 53.

⁹ K. Grünberg, *op. cit.*, s. 145.

